

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych

COM(2008) 19 wersja ostateczna — 2008/0016 (COD)

(2009/C 77/12)

Dnia 3 marca 2008 r. Rada, działając zgodnie z art. 175 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

Wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 16 lipca 2008 r. Sprawozdawcą był Lutz RIBBE.

Na 447. sesji plenarnej w dniach 17 i 18 września 2008 r. (posiedzenie z 17 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 105 do 38 — 10 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES z zadowoleniem przyjął plany Rady Europejskiej z 2007 r. dotyczące ochrony klimatu, które będą wdrażane m.in. za pośrednictwem omawianej dyrektywy.

1.2 Komitet zdecydowanie popiera tezę Komisji, zgodnie z którą pożądanym rozwojem energii odnawialnej (poniżej w skrócie „EO”) nie tylko jest zasadny z punktu widzenia polityki klimatycznej, lecz także ma lub może mieć wyraźnie pozytywny wpływ na bezpieczeństwo dostaw energii, możliwości rozwoju regionalnego i lokalnego, rozwój obszarów wiejskich, perspektywy eksportu, spójność społeczną i wzrost zatrudnienia, szczególnie w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, a także niezależnych producentów energii elektrycznej.

1.3 W tym względzie EKES z zadowoleniem przyjmuje wnioski dotyczące dyrektywy oraz cel, jakim jest udział energii ze źródeł odnawialnych na poziomie 20 %. Komitet postrzega EO nie tylko jako wkład w ochronę klimatu, ale także jako słuszną wytyczną do polityki energetycznej, która doprowadzi do większej niezależności energetycznej i tym samym do większego bezpieczeństwa dostaw.

1.4 Cel „20 % mniej CO₂ do 2020 r.”, który ma zostać zrealizowany za pośrednictwem innych dyrektyw⁽¹⁾, oraz cel „20-procentowy udział EO”, którego dotyczy omawiany wniosek, są ze sobą ściśle skorelowane i wzajemnie się uzupełniają. Trzeba je jednak rozpatrywać oddzielnie, zwłaszcza że niektóre odnawialne źródła energii niekoniecznie mają jednoznacznie pozytywny wpływ na klimat (zob. pkt 6 dotyczący agropaliw).

1.5 Jako że niewątpliwie konieczna przebudowa naszego systemu energetycznego będzie się wiązała ze znacznymi nakładami inwestycyjnymi, należy zadbać o to, by państwom członkowskim przyznano szeroki zakres swobody, tak aby mogły one

⁽¹⁾ Zob. pkt 3.5.

zawsze podejmować działania tam, gdzie w danym wypadku przy jak najniższych kosztach można uzyskać możliwie duże korzyści w kategoriach ochrony klimatu i tworzenia miejsc pracy.

1.6 EKES podkreśla, że zdecydowanie popiera rozwój EO, a także jest świadomy tego, że aby osiągnąć ambitne cele Rady (redukcja emisji CO₂ o 60–80 % oraz większa niezależność energetyczna), w perspektywie średnio- i długoterminowej konieczny jest znacznie wyższy udział energii odnawialnej niż 20 % przewidziane na rok 2020.

1.7 EKES stwierdza, że uznanie za cel strategiczny częściowego zastąpienia oleju napędowego lub benzyny agropaliwami jest jednym z najmniej efektywnych i najdroższych działań na rzecz ochrony klimatu i oznacza obecnie skrajnie błędną alokację środków finansowych. EKES nie potrafi zrozumieć, dlaczego właśnie najdroższe środki mają być najintensywniej wspierane politycznie, zwłaszcza że poza kwestiami ekonomicznymi pozostaje jeszcze szereg nierozwiązanych kwestii ekologicznych i społecznych (zob. pkt 6). Dlatego też Komitet odrzuca osobny cel 10 % dla agropaliw.

1.8 EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że UE planuje ustalenie kryteriów rozwoju zrównoważonego dla agropaliw. Kryteria ekologiczne sformułowane we wniosku dotyczącym dyrektywy nie są jednak odpowiednio rozwinięte, ponadto nie podejmuje się kwestii społecznych, tak że omawiany dokument jest w tym zakresie zdecydowanie niewystarczający⁽²⁾.

2. Wprowadzenie

2.1 Dyrektywa ma na celu ustalenie wiążących celów rozwoju energii odnawialnej (EO). Przewiduje się łączny 20-procentowy udział źródeł energii odnawialnej w zużyciu

⁽²⁾ EKES już wcześniej jasno wskazał na konieczność stosowania ekologicznych i społecznych kryteriów rozwoju zrównoważonego w odniesieniu do agropaliw w opinii w sprawie raportu w sprawie postępu w dziedzinie biopaliw (TEN/286 — CESE 1449/2007, Dz.U. C 44 z 16.2.2008, s. 34) oraz w opinii w sprawie ograniczania emisji gazów cieplarnianych pochodzących z wykorzystania paliw w transporcie drogowym (NAT/354 — CESE 1454/2007).

energii w UE w 2020 r. oraz minimalny wiążący 10-procentowy udział biopaliw⁽³⁾ w sektorze transportu dla każdego państwa członkowskiego⁽⁴⁾.

2.2 Europejski cel wynoszący 20 % ma zostać osiągnięty w drodze realizacji wiążących indywidualnych celów krajowych wymienionych w załączniku I w części A. Państwa członkowskie są przy tym zobowiązane do określenia w krajowych planach działania celów sektorowych dla energii elektrycznej, ogrzewania i chłodzenia oraz sektora transportu i agropaliw, a także opisanie odpowiednich środków koniecznych do osiągnięcia tych celów.

2.3 Dyrektywa opiera się na postanowieniach wiosennego szczytu europejskiego w 2007 r. Uzasadnia się ją tym, że dzięki stosowaniu energii odnawialnej można przeciwdziałać zmianom klimatu. Jednocześnie stwierdza się, że „sektor energii odnawialnej (oferuje) możliwość [...] eksploatacji lokalnych i zdecentralizowanych źródeł energii oraz pobudzenia rozwoju zaawansowanych technologicznie światowych gałęzi przemysłu”.

2.4 Według Komisji odnawialne źródła energii „mają w dużym stopniu charakter lokalny, nie są zależne od dostępności konwencjonalnych źródeł energii w przyszłości, a ich przeważnie zdecentralizowany charakter ogranicza wrażliwość naszej gospodarki na zmienność dostaw energii”. Bezpieczeństwo dostaw, obok walki ze zmianami klimatu i rozwoju innowacji i gospodarki, jest więc kolejnym ważnym uzasadnieniem przywoływanym przez Komisję.

2.5 Komisja argumentuje, że „rozwój rynku odnawialnych źródeł energii i technologii energii odnawialnej ma [...] wyraźnie pozytywny wpływ na bezpieczeństwo dostaw energii, możliwości rozwoju regionalnego i lokalnego, rozwój obszarów wiejskich, perspektywy eksportu, spójność społeczną i wzrost zatrudnienia, szczególnie w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, a także niezależnych producentów energii elektrycznej”.

2.6 Dyrektywa nie tylko określa wymienione cele ilościowe, lecz reguluje także m. in.

- sposób wyliczania udziału energii ze źródeł odnawialnych (art. 5), wraz z kwestią importu;
- gwarancje pochodzenia (art.6-10);
- dostęp do sieci energetycznej (art. 14);
- kryteria zrównoważonego rozwoju środowiska w odniesieniu do agropaliw oraz ich wpływ na środowisko (art. 15 i następane);

⁽³⁾ We wniosku dotyczącym dyrektywy używa się oficjalnie pojęcia „biopaliwa”. EKES w wielu opiniach wskazywał na liczne problemy ekologiczne związane z tymi „biopaliwami”. Ponieważ przedrostek „bio” sugeruje, że mowa jest o produkcie nienagannym pod względem ekologicznym (por. uprawy biologiczne), EKES stosuje w opinii neutralne pojęcie „agropaliwa” zamiast „biopaliwa”.

⁽⁴⁾ We wniosku dotyczącym dyrektywy mowa jest, że: „Proponuje się [...], aby każde państwo członkowskie osiągnęło co najmniej 10 %-owy udział energii odnawialnej (przede wszystkim biopaliw) w sektorze transportu do 2020 r.”.

- warunki ramowe dla krajowych systemów wsparcia w celu uniknięcia zakłóceń konkurencji.

2.7 Wraz z przyjęciem nowej dyrektywy uchyla się dyrektywę 2001/77/WE w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych z dotychczasowym celem „21-procentowego udziału energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii w stosunku procentowym do całkowitego zużycia energii elektrycznej do 2010 r.” oraz dyrektywę 2003/30/WE w sprawie wspierania użycia w transporcie biopaliw lub innych paliw odnawialnych, w której założono osiągnięcie udziału 5,75 % do 2010 r.

3. Ogólne uwagi dotyczące nadrzędnych celów dyrektywy i jej celów dotyczących polityki łagodzenia zmian klimatycznych

3.1 W 2007 r. Rada Europejska „ponownie wyraziła opinię, że zobowiązania do obniżenia bezwzględnych wartości emisji są podstawą globalnego rynku emisji związków węgla i kraje rozwinięte powinny nadal przodować w tym względzie, zobowiązując się do wspólnego zmniejszenia swych emisji gazów cieplarnianych do 2020 r. o ok. 30 % w stosunku do roku 1990, zmierzając do wspólnego zmniejszenia swych emisji do 2050 r. o 60-80 % w stosunku do roku 1990”.

3.2 Przedstawiony wniosek dotyczący dyrektywy stanowi przyczynek do wdrożenia tego postanowienia. EKES z zadowoleniem przyjął postanowienia Rady Europejskiej w zakresie ochrony klimatu i podkreślił, że oszczędzanie energii i wydajność energetyczna muszą otrzymać najwyższy priorytet. Nie ma alternatywy dla konieczności znacznego rozwoju EO; jest on niezbędny nie tylko ze względu na ochronę klimatu, lecz także — w perspektywie średnio- i długofalowej — z uwagi na niedobór zasobów paliw kopalnych, którego należy się spodziewać w przyszłości. Obserwowany obecnie gwałtowny wzrost cen paliw kopalnych doprowadzi do tego, że wykorzystywanie wielu rodzajów EO szybciej stanie się opłacalne.

3.3 EKES z wyraźnym zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja w tekście uzasadnienia porusza nie tylko aspekty związane z klimatem, lecz także nadaje zasadnicze znaczenie kwestiom bezpieczeństwa dostaw i zapewnienia miejsc pracy. Wielokrotnie podkreśla się, jak ważne mogą być zdecentralizowane struktury zaopatrzenia w energię przykładowo dla siły regionalnej gospodarki i obszarów wiejskich (pkt 2.4 i 2.5). Komitet jest tego samego zdania. Uważa jednak za bezwzględnie konieczne, aby traktować poszczególne strategie EO w sposób o wiele bardziej zróżnicowany niż do tej pory, z uwzględnieniem tych właśnie aspektów.

3.4 EKES podziela zdanie Komisji, że wiodąca rola Europy w rozwoju i wprowadzaniu w życie EO zarówno ma pozytywne znaczenie z punktu widzenia polityki klimatycznej, jak i może w przyszłości zapewnić przewagę konkurencyjną Europie jako ośrodkowi gospodarczemu. Wniosek dotyczący dyrektywy stanowi wyraźny znak w polityce energetycznej, środowiskowej i przemysłowej; ze względu na rychłe międzynarodowe negocjacje w sprawach klimatu jest to także znak dla wspólnoty międzynarodowej.

3.5 Właściwe ustalenia dotyczące podziału obciążeń, tj. odpowiedniego wkładu poszczególnych krajów w realizację celu dotyczącego redukcji emisji CO₂ o ogółem 20 %, zostały zawarte we wniosku dotyczącym decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie starań podejmowanych przez państwa członkowskie zmierzających do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do 2020 r. zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych (COM(2008) 17 wersja ostateczna) oraz we wniosku dotyczącym dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2003/87/WE w celu usprawnienia i rozszerzenia wspólnotowego systemu handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych (COM(2008) 16 wersja ostateczna).

3.6 EKES uważa osiągnięcie 20-procentowego udziału EO do 2020 r. za cel właściwy w sensie politycznym i strategicznym oraz wykonalny pod względem technicznym i ekonomicznym — świadczy to o przejściu do polityki energetycznej, która nie bazuje już na paliwach kopalnych. Jest także zdania, że można będzie osiągnąć indywidualne cele krajowe, o ile zapewni się państwu członkowskim możliwość elastycznego wyboru środków (kupno, udział w projektach itd.), przy czym jasne jest, że nie da się przebudować systemu energetycznego za darmo i bez przemian strukturalnych. Konieczne są nie tylko inwestycje w zakłady produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, lecz również w technologie i zdolności magazynowania energii w celu wyrównania wahań w produkcji energii elektrycznej spowodowanych niewystarczającą siłą wiatru lub niewystarczającym nasłonecznieniem, jak również w rozbudowę międzynarodowych połączeń energetycznych w UE. Poprzez samo podkreślenie znaczenia produkcji energii nie osiągniemy zamierzonych celów.

3.7 Przykładowo Niemcy wspierają produkcję energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych za pośrednictwem ustawy dotyczącej zasilania sieci energetycznych (*Einspeisungsgesetz*), przy czym udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych stanowi obecnie 15 %, zaś dodatkowe koszty, ponoszone przez konsumentów energii elektrycznej w postaci wyższych opłat za dostawę energii, wynoszą ok. 3,5 mld euro rocznie. Nie rozlicza się przy tym w każdym razie korzyści gospodarczych w postaci nowych miejsc pracy, szkód dla środowiska, których udało się uniknąć, czy wyższych wpływów z podatków.

3.8 Aby utrzymać koszty realizacji celów na jak najniższym poziomie, przewiduje się w dyrektywie, że poszczególne krajowe cele można będzie osiągnąć także dzięki wspieraniu środków służących rozwojowi EO w innych państwach. Możliwy jest także import energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii — z gwarancją jej pochodzenia. EKES uznaje to zasadniczo za sensowne rozwiązanie. Popiera jednak te państwa członkowskie, które domagają się, żeby handel taki podlegał zezwoleniom, tak aby uniknąć sytuacji, w której wsparcie dla EO finansowane przez jedno państwo członkowskie⁽³⁾ byłoby wykorzystywane do uzyskania oszczędności w innym państwie.

4. Ograniczenie swobody w zakresie rozwoju EO

4.1 EKES uważa za słuszne podejście Komisji ustalające jeden wspólny cel, nie zaś trzy odrębne, dla trzech sektorów, w

(3) Tudzież przez konsumentów w danym państwie.

których EO będzie odgrywać ważną rolę (czyli dla sektora energii elektrycznej, ogrzewania i chłodzenia oraz transportu). W ten sposób państwa członkowskie otrzymują dowolność w takim połączeniu środków w trzech poszczególnych sektorach, aby osiągnąć określony wspólny cel krajowy.

4.2 Znaczną przeszkodę w takim uelastycznieniu stanowi jednak fakt, że ustanawia się osobny wiążący cel dla jednego podsektora, a mianowicie dla substytucji oleju napędowego i benzyny w sektorze transportu.

5. Szczególna rola agropaliw we wniosku dotyczącym dyrektywy

5.1 Komisja przyznaje agropaliwom szczególną rolę.

5.2 W wielu analizach dotyczących agropaliw opublikowanych w ciągu ostatnich miesięcy wskazuje się na fakt, że w przeciwieństwie do energii słonecznej biomasa jest zasobem ograniczonym i nieuchronnie nastąpi sytuacja konkurowania o powierzchnię z produkcją żywności lub utrzymaniem różnorodności biologicznej. To, jak znaczna będzie to konkurencja, podlega jeszcze dyskusji. Konieczne jest zatem, zanim strona polityczna podejmie kroki o charakterze sterującym, bardzo dokładne strategiczne przemyślenie, w jakim zakresie i jaką formę EO należy wykorzystywać w sposób najbardziej zasadny. Przy tym konieczna jest bardzo dokładna ocena skutków.

5.3 Doradca naukowy niemieckiego Federalnego Ministerstwa Rolnictwa w opublikowanym w listopadzie 2007 r. zaleceniu w sprawie „wykorzystania biomasy do otrzymywania energii” reprezentuje pogląd, że długoterminowo dominującą rolę wśród EO zyskają energia słoneczna i wiatrowa, m. in. dlatego, że w porównaniu z biomasą mamy tu do czynienia ze znacznie wyższym potencjałem. Wymienia on trzy przyczyny:

- a) W przypadku energii słonecznej można wykorzystać powierzchnie niekonkurujące z produkcją biomasy do celów spożywczych, a z danej jednostki powierzchni można uzyskać o wiele wyższe zyski energetyczne niż w przypadku bioenergii.
- b) Ogólnoświatowy niedobór powierzchni uprawnych doprowadzi do wzrostu cen bioenergii obok rosnących cen ropy naftowej, a na skutek tego podniesie się całkowity poziom cen w rolnictwie. Tym samym wzrosną również ceny surowców wykorzystywanych do produkcji bioenergii, podczas gdy wyższe ceny ropy, węgla i gazu w porównaniu z ceną energii słonecznej będą miały wpływ na jej opłacalność.
- c) Przy niedoborze powierzchni uprawnych rozwój wielkopowierzchniowych upraw bioenergetycznych doprowadzi nieuchronnie do uprawy na obszarach nieużytkowanych rolniczo (zaorywanie łąk, wycinka lasów) lub do intensyfikacji gospodarki na tych obszarach. Spowoduje to zwiększenie emisji CO₂ i N₂O z takim skutkiem, że rozwój wytwarzania bioenergii na polach uprawnych w efekcie końcowym może stać się niekorzystny z punktu widzenia ochrony klimatu.

5.4 Jako że istniejące zasoby naturalne są niewystarczające, a przestawienie się na nowe, odnawialne i możliwie zdecentralizowane struktury dostaw energii wiąże się ze stosunkowo dużymi inwestycjami, należy szczególnie pamiętać o zasadzie koncentrowania zasobów na najbardziej wydajnych strategiach ochrony klimatu.

5.5 Na szczęblu UE niektóre z wyraźnych i częściowo wspieranych przez państwo linii rozwoju w zakresie bioenergii, takich jak agropaliwa (a także produkcja biogazu na bazie kukurydzy), wiążą się jednak z bardzo wysokimi kosztami unikania emisji CO₂ ⁽⁶⁾ (od 150 do ponad 300 EUR/t CO₂).

5.6 W przypadku innych linii rozwoju w zakresie bioenergii ⁽⁷⁾, takich jak np. produkcja biogazu na bazie gnojowicy (najlepiej połączona z powiązaną produkcją energii elektrycznej i ciepłej), kombinowana produkcja energii elektrycznej i ciepła na bazie ścinków (z odpadów drewna leśnego lub upraw o krótkiej rotacji) oraz spalanie ścinków w istniejących wielkich elektrowniach, koszty uniknięcia emisji wynoszą zaledwie 50 EUR/t CO₂.

5.7 Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej stwierdza, że w odniesieniu do redukcji emisji gazów cieplarnianych na hektar wykorzystanie biomasy do wytworzenia energii elektrycznej jest znacznie bardziej wydajne niż produkcja ciekłych agropaliw ⁽⁸⁾. Wydajność nowoczesnych kotłów na biomasę jest prawie tak wysoka jak kotłów na paliwa kopalne, dlatego w ogrzewaniu i wytwarzaniu energii elektrycznej 1MJ biomasy odpowiada ok. 0,95 MJ paliwa kopalnego. Przekształcanie biomasy w paliwo płynne do celów transportu zazwyczaj wiąże się z jedynie 30-40 % wydajnością pod względem energetycznym. 1 MJ biomasy odpowiada jedynie ok. 0,35-0,45MJ ropy w sektorze transportu.

5.8 Dzięki produkcji agropaliw można osiągnąć ekwiwalent CO₂ w wysokości ok. 3 t CO₂/ha, a przy pomocy linii rozwoju w zakresie bioenergii opisanych w punkcie 5.6 — ponad 12 t CO₂/ha.

5.9 W związku z powyższym EKES zastanawia się, dlaczego Komisja chce tak zdecydowanie określić cel 10 % dla agropaliw. Przypomina, że Rada Europejska wiosną oświadczyła, iż cel ten należy zrealizować w sposób „efektywny pod względem kosztów” i muszą być spełnione trzy warunki, a mianowicie, że

- produkcja będzie odbywać się w sposób trwały;
- biopaliwa drugiej generacji staną się dostępne na rynku;

⁽⁶⁾ W przypadku kosztów unikania emisji CO₂ mowa jest o ekwiwalentach CO₂.

⁽⁷⁾ Źródło: „Wykorzystanie biomasy do otrzymywania energii — zalecenia dla polityki”, Doradca naukowy do spraw polityki rolnej w Federalnym Ministerstwie Gospodarki Żywnościowej, Rolnictwa i Ochrony Konsumenta, uchwalone w listopadzie 2007 r.

⁽⁸⁾ Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej porusza tę kwestię w swojej analizie „Biofuels in the European Context: Facts, Uncertainties and Recommendations” (Biopaliwa w kontekście europejskim: fakty, wątpliwości i zalecenia), 2008, http://ec.europa.eu/dgs/jrc/downloads/jrc_biofuels_report.pdf.

— dyrektywa 98/70/WE odnosząca się do jakości benzyny i olejów napędowych zostanie zmieniona.

5.10 W odniesieniu do zrównoważonego rozwoju istnieje więcej pytań niż odpowiedzi (patrz także pkt 9), a agropaliwa drugiej generacji nie są jeszcze dostępne. W ten sposób przynajmniej dwa z trzech podanych przez Radę Europejską kryteriów nie są spełnione, co jednak nie przeszkadza Komisji w dążeniu do wyznaczenia celu 10 %.

5.11 Komisja uzasadnia to m.in. za pomocą argumentacji, że sektor transportu to sektor charakteryzujący się najbardziej gwałtownym wzrostem emisji gazów cieplarnianych, zaś „produkcja biopaliw jest obecnie droższa niż wytwarzanie innych form energii odnawialnej, co może oznaczać, że wobec braku konkretnych wymogów ich rozwój mógłby niemal stanąć w miejscu”.

5.12 EKES nie jest w stanie zrozumieć tej argumentacji:

5.12.1 Prawdą jest, że w sektorze transportu emisja gazów cieplarnianych wymyka się spod kontroli. Zaostżone limity emisji spalin i 10-procentowe zastąpienie oleju napędowego i benzyny nie rozwiązuje problemu, nie zrekompensuje to nawet wzrostu, który w następnych latach nastąpi w sektorze transportu i będzie oddziaływał na środowisko.

5.12.2 EKES wielokrotnie zwracał uwagę na to, że należy podejść do tego problemu przy pomocy polityki unikania transportu i zmiany w tzw. „modal split” na korzyść środków transportu przyjaznych dla środowiska, takich jak kolej, lokalna komunikacja publiczna i statki.

5.12.3 Z technicznego punktu widzenia EKES wiąże przyszłość zmotoryzowanego transportu indywidualnego nie z silnikiem spalinowym, lecz z napędami elektrycznymi, które powinny być zasilane EO. Aby samochód marki VW Golf mógł przejechać 10 000 km, trzeba wg obliczeń EMPA ⁽⁹⁾ wykorzystać do produkcji agrodiesla roczny plon rzepaku zasianego na powierzchni 2026 m². Baterie słoneczne wymagałyby w skali roku powierzchni 37 m² (czyli tylko ok. jednej sześćdziesiątej powierzchni pola rzepaku), żeby wytworzyć energię potrzebną do przejechania tych 10 000 km.

5.12.4 Uznanie za cel strategiczny zastąpienia oleju napędowego lub benzyny agropaliwami jest jednym z najmniej efektywnych i najdroższych działań na rzecz ochrony klimatu i oznacza skrajnie błędną alokację środków finansowych. EKES nie potrafi zrozumieć, dlaczego właśnie najdroższe środki mają być najintensywniej wspierane politycznie, zwłaszcza że poza kwestiami ekonomicznymi pozostaje jeszcze szereg nierozwiązanych kwestii ekologicznych i społecznych.

⁽⁹⁾ EMPA jest ośrodkiem badań nad naukami materiałowymi i technologią. Stanowi ona część Federalnej Wyższej Szkoły Technicznej w Zurychu (ETH). Źródło: „Ökobilanz von Energieprodukten: Ökologische Bewertung von Biotreibstoffen. Schlussbericht”, kwiecień 2007 r. Na zlecenie Federalnego Urzędu ds. Energii (BFE), Federalnego Urzędu ds. Środowiska (BAFU) i Federalnego Urzędu ds. Rolnictwa (BLW); EMPA, Dział Technologii i Społeczeństwa, St. Gallen: R. Zah, H. Böni, M. Gauch, R. Hischer, M. Lehmann, P. Wäger. Sprawozdanie to jest dostępne na stronie: <http://www.news-service.admin.ch/NSBSubscriber/message/attachments/8514.pdf>.

5.12.5 Komitet nie zgadza się zatem z wypowiedzią Komisji, że „większe stosowanie biopaliw w transporcie jest jednym z najskuteczniejszych narzędzi”, aby sprostać wyzwaniom.

5.13 Biorąc pod uwagę, że Komisja zmierza do dopuszczenia agropaliw w momencie, gdy przyczynią się one przynajmniej do 35 % redukcji emisji gazów cieplarnianych w porównaniu do paliw z kopalnej ropy naftowej, to cel 10 % doprowadzi do obniżenia emisji gazów cieplarnianych z transportu zmotoryzowanego przy niezmięnionej intensywności ruchu o jedynie 3,5 %. Ponieważ transport odpowiada za około jedną czwartą emisji gazów cieplarnianych, oznacza to możliwość ogólnej redukcji emisji tych gazów o 1 %! Stanowi to wartość, która nijak ma się do nakładów finansowych i powiązanych z tym zagrożeń.

5.14 Nawet jeżeli w agropaliwach w sektorze transportu widziano by zasadne wykorzystanie biomasy, należałoby postawić na absolutną efektywność. Załącznik VII dyrektywy pokazuje jednak, że przekształcanie biomasy w estry lub etanol nie stanowi właściwego podejścia. Każde (przemysłowe) przekształcanie na poziomie molekularnym wiąże się bowiem z wykorzystaniem i tym samym ze stratami energii. Bardziej zasadne byłoby bezpośrednie wykorzystanie pozyskanej biomasy, bez przekształceń przemysłowych i chemicznych.

5.15 Że jest to technicznie możliwe, pokazują niektórzy producenci traktorów, którzy oferują już silniki napędzane czystym olejem roślinnym.

5.16 Załącznik VII pokazuje, że dzięki tej technologii można osiągnąć najwyższe oszczędności w emisji gazów cieplarnianych: w porównaniu z paliwami kopalnymi czysty olej rzepakowy umożliwia standardową redukcję emisji gazów cieplarnianych o 55 %, agrodiesel z rzepaku tylko 36 %, a etanol z pszenicy 0 %. EKES nie rozumie, dlaczego Komisja jednoznacznie nie przedstawia takiej drogi jako szczególnie zasadnej, zwłaszcza że w ten sposób najłatwiej stworzyć zdecentralizowane struktury dostaw energetycznych, a także miejsca pracy w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

5.17 EKES jest zdania, że dobrą strategią jest chociażby wspieranie stosowania czystych olejów roślinnych pozyskiwanych np. z przyjaznych środowisku kultur mieszanych, w samym rolnictwie i przykładowo w pojazdach komunalnych lub wodnych⁽¹⁰⁾. W ten sposób rolnicy zostaliby bezpośrednio włączeni w rozwój regionalnych obiegów energetycznych i odnosiliby z tego bezpośrednio zyski. W ramach strategii agropaliw stają się oni natomiast producentami możliwie jak najtańszych surowców w przemyśle olejów mineralnych, o ile surowce w ogóle będą pochodzić z europejskiej produkcji.

⁽¹⁰⁾ Patrz także: TEN/211 — CESE 1502/2005 „Odnawialne źródła energii” z dnia 15 grudnia 2005 r. (sprawozdawca: Ulla Sirkeinen), pkt 3.3.1.

6. Uwagi na temat bezpieczeństwa dostaw

6.1 Komisja przypuszcza, iż większość biomasy potrzebnej do produkcji agropaliw będzie uprawiana w położonych poza UE regionach o korzystniejszym klimacie. Zastąpienie importu ropy naftowej importem biomasy nie oznacza jednak zmniejszenia, lecz jedynie zróżnicowanie uzależnienia od importu.

6.2 Zastąpienie jednego uzależnienia innym nie może być poważnym celem nowej polityki energetycznej UE.

6.3 Należałoby raczej przede wszystkim zastosować podejście stawiające rzeczywiście zdecentralizowane, dostępne lokalnie lub regionalnie źródła w centrum nowej strategii w zakresie EO. W tym przypadku bioenergia może i powinna odgrywać pewną rolę, inną jednak niż ta, którą przyznano jej w strategii w zakresie agropaliw.

7. Zatrudnienie

7.1 Komisja twierdzi, że energia odnawialna „stanowi bliski substytut energii konwencjonalnej i dostarczana jest za pośrednictwem tej samej infrastruktury i systemów logistycznych”. Dla EKES-u stwierdzenie to jest z gruntu błędnym założeniem: energia odnawialna zapewniana przez struktury zdecentralizowane, po części różni się diametralnie od „tradycyjnej” energii, wytwarzanej raczej w centralnie zorganizowanych, wielkich strukturach.

7.2 Strategia agropaliw bazująca na imporcie energii i domieszkach do oleju napędowego i benzyny wykorzystuje „tradycyjne” (czytaj: centralnie zorganizowane) struktury globalnie działających koncernów olejów mineralnych. Ugruntowuje zatem ich struktury produkcji i dystrybucji, co jest oczywiście w interesie tego sektora. Nie stwarza ona jednak prawie żadnych nowych miejsc pracy w Europie⁽¹¹⁾.

7.3 Gdyby jednak postawić na bardziej wydajne energetycznie zastosowanie np. ścinków drewnianych do produkcji ciepła lub energii elektrycznej lub na czyste oleje roślinne z regionalnych upraw, dostawy biogazu dla pojazdów lub terenów pozbawionych sieci gazu ziemnego czy zdecentralizowane technologie wykorzystujące energię słoneczną itd., dałoby to możliwość powstania nowych, zorganizowanych regionalnie kanałów produkcji i dystrybucji, otwierających wielki potencjał w zakresie tworzenia miejsc pracy.

7.4 W przypadku ogrzewania energią słoneczną i zdecentralizowanego stosowania fotowoltaiki konsumenci (energii) sami produkują większość potrzebnej im energii, co stanowi także dowód na to, że zaopatrzenie w energię bazujące na EO jest z gruntu odmiennie zorganizowane niż obecna struktura dostaw energii.

⁽¹¹⁾ Patrz także wymieniona już analiza Wspólnego Centrum Badawczo Komisji Europejskiej „Biofuels in the European Context: Facts, Uncertainties and Recommendations”, 2008, http://ec.europa.eu/dgs/jrc/downloads/jrc_biofuels_report.pdf.

7.5 Także inne działania, np. podwyższenie wydajności i oszczędności energetycznej, mogą przyczynić się już w fazie rozbudowy do utworzenia setek tysięcy miejsc pracy w małych i średnich przedsiębiorstwach. Przykładami tego mogą być izolacje budynków, instalacje elektrowni słonecznych i wiatrowych lub budowa instalacji na biogaz. Politycy muszą się zatroszczyć o to, by właśnie te potencjały zostały uaktywnione, strategia agropaliw przewidywana w dyrektywie nie stanowi najbardziej wydajnego sposobu.

7.6 Oznacza to, że także w związku z miejscami pracy konieczne jest bardzo dokładne i o wiele bardziej zróżnicowane rozpatrzenie różnych rodzajów EO. EO może wspierać regionalne struktury gospodarcze, lecz z drugiej strony może się również przyczyniać do umacniania dużych centralnych struktur.

7.7 To samo dotyczy zresztą krajów, w których będzie produkowana biomasa na agropaliwa. W dokumencie z marca 2008 r. pt. „Stanowisko w zakresie polityki rozwojowej wobec paliw pochodzących z produkcji rolnej” niemieckie ministerstwo federalne odpowiadające za pomoc rozwojową przedstawia wniosek, że dla ekonomicznego, ekologicznego i społecznego rozwoju krajów rozwijających się strategia masowej produkcji biomasy nastawiona na eksport „jako reakcja na znacznie zwiększony popyt z krajów uprzemysłowionych związana jest z wysokim ryzykiem i nie tworzy miejsc pracy”, podczas gdy należy raczej pozytywnie oceniać biomasę dla zdecentralizowanych dostaw energii z uwzględnieniem drobnej produkcji rolnej.

8. Uwagi na temat kryteriów rozwoju zrównoważonego

8.1 EKES przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Komisja planuje wprowadzenie kryteriów zrównoważonego rozwoju także dla produkcji agropaliw. To istotny krok naprzód, EKES uważa jednak przedstawiony wniosek za całkowicie niewystarczający.

8.2 Sama Komisja stale podkreśla, jak ważna w polityce na rzecz zrównoważonego rozwoju jest równowaga pomiędzy filarem gospodarczym, ekologicznym i społecznym. Jednak już z powodu całkowitego wyłączenia kwestii społecznych w tych kryteriach EKES jest zdania, że we wniosku dotyczącym dyrektywy absolutnie nie przedstawiono wdrożenia przemyślanej strategii zrównoważonego rozwoju lub kryteriów dla agropaliw. Należy go pod tym względem opracować całkowicie na nowo.

8.3 Z punktu widzenia EKES-u ważne byłoby przy tym, żeby ze względu na pośrednie zmiany w sposobie wykorzystania gruntów, opracować skuteczne kryteria ekologiczne i społeczne nie tylko dla agropaliw, lecz także dla wszystkich importowanych produktów rolnych, w tym pasz.

8.4 Iluzją jest także wiara, że dzięki określeniu umownego terminu (tutaj: styczeń 2008 r.) ochroni się powierzchnię lasów lub torfowisk przed przekształcaniem do celów produkcji agropaliw. Warunkiem musiałby tu być sprawny system katastralny oraz sprawny system administracyjno-kontrolny. Jak pokazuje doświadczenie, żaden z nich nie istnieje w krajach wschodzących i rozwijających się.

8.5 EKES jest zdania, że kryteria wymienione w art. 15 ust. 3 i 4, służące zachowaniu różnorodności biologicznej i unikaniu użytkowania powierzchni magazynujących duże ilości węgla, są niewystarczające. Dla zachowania różnorodności biologicznej istotne jest znacznie więcej terenów, niż tylko te wymienione w ust. 3 lit. a) i c). To samo dotyczy art. 4 a) i b) w odniesieniu do zasobów węgla.

8.6 W załączniku VII część B Komisja wymienia „przewidywane typowe i standardowe wartości dla przyszłych biopaliw”, które jeszcze nie znajdują się na rynku lub są to ilości nieistotne. EKES jest zdania, że nie należy operować przewidywanymi wartościami, ale tylko wartościami możliwymi do udokumentowania.

Bruksela, 17 września 2008 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS